Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра політології та соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____ Жильцов О.Б.
«_____» _____ 2026р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ПОЛІТИЦІ

для студентів

спеціальності С2 Політологія

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 2.С2.00.01 Політичні технології та консультування

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 3730/2С
Начальник відділу моніторингу якості освіти
(підпис) (прізвище, ініціали)

Розробники:
Чупрій Леонід Васильович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Викладачі:
Чупрій Леонід Васильович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Клімович Сергій Олександрович, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 6 березня 2026 року № 8.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої-професійної програми.
6.03.2026 р.
Гарант освітньої-професійної програми Л.В.Панасюк

Робочу програму перевірено 26 березня 2026 р.

Заступник декана В.М.Завадський

Пролонговано:

на 20___/ 20___н.р._____(_____), «___»_____20___р., протокол № _____

на 20___/ 20___н.р._____(_____), «___»_____20___р., протокол № _____

на 20___/ 20___н.р._____(_____), «___»_____20___р., протокол № _____

на 20___/ 20___н.р._____(_____), «___»_____20___р., протокол

1. Опис навчальної дисципліни «Антикризовий менеджмент в політиці»

Найменування показників

Найменування показників	**Характеристика дисципліни за формами навчання**
	денна
Вид дисципліни	Обов’язкова
Мова викладання,	Українська
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів	4
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	32
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	30
Самостійна робота	50
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу **«Антикризовий менеджмент в політиці»** є формування у здобувачів сучасних теоретичних знань і практичних умінь передбачення, своєчасного розпізнавання та створення алгоритмів запобігання й виходу з кризових політичних процесів.

Дисципліна спрямована на формування таких фахових (професійних) програмних компетентностей освітньої програми підготовки:

ЗК-01	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК-03	Здатність розробляти проекти та управляти ними.
ЗК-04	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-06	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК-07	Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
ЗКу-09	Здатність працювати самостійно та в команді.
СК-03	Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, ґендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
СК-04	Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
СК-05	Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.
СК-06	Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
СК-07	Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.
СКу-08	Здатність до аналізу та експертизи соціально-політичної ситуації в суспільстві, державах та регіонах; системно оцінювати політичний процес, політичні конфліктні та кризові ситуації.
СКу-09	Спроможність здійснювати комунікацію у різних сферах політичної діяльності, проводити політичні консультації на різних рівнях державних і недержавних організацій та установ для прийняття управлінських рішень.
СКу-10	Спроможність самостійно конструювати політико-інформаційний простір; комплексно оцінювати інформаційні повідомлення і потоки; ефективно протидіяти інформаційним маніпуляціям та інформаційним війнам.

3. Результати навчання за дисципліною

РН-01	Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.
РН-02	Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

РН-04	Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
РН-05	Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.
РН-07	Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.
РН-08	Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.
РНу-09	Конструювати методологічний дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
РНу-10	Здійснювати об'єктивний аналіз та експертизу політичної інформації та якісно її обробляти; надавати замовникам різних рівнів теоретичну, методичну і консультативну допомогу з вивчення та аналізу політичного життя суспільства і давати оцінку прийнятим рішенням та ймовірним ризикам
РНу-11	Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії при виконанні консультаційних експертно-аналітичних функцій на національному та міжнародному рівнях; залучати до виконання конкретних завдань фахівців-практик та координувати їх роботу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Семестровий контроль	Модульниц контроль	
Змістовий модуль 1							
Тема 1. Антикризовий менеджмент в політиці: основні засади	11	2	2	-	-		7
Тема 2. Політична криза як наукове поняття й феномен політичного процесу	10	2	2	-	-		6
Модульний контроль					-	2	
Змістовий модуль II							
Тема 3. Проблематика діагностування кризового політичного процесу	10	2	2	-	-		6
Тема 4. Методології викладання фахових дисциплін з політології	10	2	2	-	-		6
Модульний контроль						2	
Змістовний модуль III							
Тема 5. Антикризовий менеджмент під час модернізації політичних систем	11	2	2		-		7
Тема 6. Антикризовий менеджмент політичних режимів з незавершеним демократичним транзитом	10	2	2		-		6
Модульний контроль	2				-	2	
Змістовний модуль IV					-		
Тема 7. Антикризовий менеджмент в політиці: сучасні світові виклики	10	2	2		-		6
Тема 8. Пострадянський досвід антикризового менеджменту	10	2	2		-		6
Модульний контроль	8				-	2	
Семестровий контроль	Екзамен				-		
Разом за курс	120	16	16	-	30	8	50

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Тема 1. Антикризовий менеджмент в політиці: основні засади

Антикризовий менеджмент як система управлінських заходів і рішень. Принципи організації процесу антикризового менеджменту. Основні засади антикризового менеджменту в політиці. Завдання антикризових заходів.

Сутність та технології антикризового управління. Технології діагностування політичних криз. Зміст превентивного управління кризовим (латентним) процесом. Технологічні засоби подолання актуалізованого кризового процесу. Уявлення про технології «гасіння» політичної кризи. Суб'єкти антикризових технологій. Залежність успішності/неуспішності антикризових заходів від якості правлячої еліти. Специфіка елітогенези в українській державі.

Тема 2. Політична криза як наукове поняття й феномен політичного процесу

Криза як поняття. Сутність політичної кризи як точки зламу політичної системи. Політична криза як тривалий стадіальний процес. Колізія підміни сутності політичної кризи спорідненими поняттями: протиріччя, конфлікт, злам, розрив, ризик, зрив, руйнація. Визначення політичної кризи крізь призму понять стабільність – нестабільність. Уявлення про структуру політичної кризи. Актори політичної кризовості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ

Тема 3. ***Проблематика діагностування кризового політичного процесу***

Симптоми й маркери кризового процесу. Теоретико-методологічні підходи до діагностування політичних криз. Теорія «чорних лебедів» Н.Н.Талеба. Метафора «сірих носорогів» М. Вукер.

Дисфункціональність політичної системи як кризове підґрунтя. Функціональність крізь призму взаємодії процесів фрагментації та консолідації. Параметри функціональності політичної системи: соціальна згуртованість.

єдність елітної страти; стан політичної комунікаційної інфраструктури; залежність від геополітичного середовища. Уявлення про ресурси політичної системи як кризовий тригер та потенціал для подолання криз.

Тема 4. Масштаби антикризового менеджменту

Уявлення про масштаби антикризового менеджменту. Національний масштаб: кризи-революції, кризи-потрясіння. Локальний масштаб: кризи-руйнування, кризи-збурення. Організація заходів антикризового менеджменту залежно від кризового масштабу. Підґрунтя політичних криз та умов їх загострення.

Ресурсна мобілізація як антикризова технологія. Розбалансування порядку прийняття та реалізації управлінських рішень як причина загострення кризового процесу. Антикризові системні технології в політиці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

Тема 5. Антикризовий менеджмент під час модернізації політичних систем

Еволюція поняття «модернізація». Основні віхи еволюції теорій модернізації, політичного розвитку, структурного функціоналізму, світ-системна теорія І.Валерстайна.

Вторинна модернізація та модернізаційний транзит. Кризовий синдром модернізації як множина криз ідентифікації, легітимності, участі, розподілу та поширення. Кризи політичного розвитку пострадянського простору.

Тема 6. Антикризовий менеджмент різних політичних режимів

Відмінності антикризових заходів в демократичних, тоталітарних та авторитарних політичних режимах.

Основні теоретико-методологічні підходи до поняття «гібридний політичний режим». Уявлення про гібридні режими «сірої зони». Особливості кризового процесу політичних режимів з незавершеним демократичним транзитом.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Тема 7. Антикризовий менеджмент в політиці: сучасні світові виклики

Кризові виклики XXI сторіччя. Теоретичні виміри понять «глобалізація», «глокалізація» Криза «мозаїчного» мультикультуралізму. Глокалізація. Руйнація Вестфальської системи. Занепад міжнародних світових організацій. Причин безпорадності міжнародних інститутів (Ради безпеки ООН, недієздатність Будапештського меморандуму, численних паралельних переговорних процесів (Норманського, Мінського та ін.). Загроза тероризму. Пандемія. Концепт «нової війни XXI сторіччя. Антропотоки як засіб військового протистояння «нової війни».

Тема 8. Пострадянський досвід антикризового менеджменту

Політичні кризи пострадянського світу. Специфіка антикризових системних процесів у посттоталітарних режимах. Неопатримоніалізм й неофеодалізм як кризові сценарії пострадянського простору. Російсько-українська війна (2014 по сьогодення) як «технологія гасіння» кризових викликів РФ. Антикризовий потенціал «Русского мира» для сучасної Росії. «Русский мир» як технологія перенесення кризових процесів на Україну.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Вид діяльності магістранта	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Кількість одиниць
Відвідування лекції	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	1	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			**59**		**59**		**59**		**59**
Загальний бал		236							
Коефіцієнт		60/236=0,25							

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- індивідуальна та групова робота на практичних заняттях;
- підготовка творчих робіт (реферат, есе, виступ на конференції та ін.);
- систематизація теоретичних та практичних знань перед модульними контрольними роботами.

Тематика творчих робіт

1. Неопатримоніалізм як причина політичних кризових явищ
2. Демодернізація – засіб подолання політичних криз?
3. Російсько-українська війна як практика подолання кризових процесів РФ за рахунок України
4. Проблеми діагностування латентної фази кризового політичного процесу
5. Кризові індикатори
6. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності предикторів

кризового процесу

7. Концепція «чорних лебедів» Н.Талеба
8. Теорія «сірих носорогів» М. Вукер

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії

Навчальні досягнення магістрантів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип пооопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу магістранта на семінарських заняттях, за виконання індивідуальних самостійних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань магістрантів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів застосовуються такі методи:

1) *Методи усного контролю*: робота в малих групах, інтерактивні презентації, індивідуальний контроль, брифінг, дискусія, розгляд проблемних питань, фронтальне (комбіноване) усне опитування, колоквіум, ігрові ситуації, контрольна співбесіда з проблеми модуля, тренінг, підбір власної бібліотеки, складання тез.

2) *Методи письмового контролю:* вхідні тести, практикум, контрольна робота, розробка графіків, таблиць, схем, діаграм, презентація особистого проекту, міні-диктант з визначення термінів, контрольна робота, творчі (дослідницькі) завдання, підготовка письмових відповідей на проблемні питання.

3) *Комп'ютерного (дистанційного) контролю:* мережеве навчання, консультаційного форуму, практичних робіт в асинхронному режимі, навчального проекту (моделювання політичного процесу чи явища) в синхронному режимі, хмарні технології, заняття з представленням знань та умінь моделі кореспондентського навчання, проект з залученням SMART- технологій.

4) *Методи самоконтролю:*уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Контроль успішності магістрантів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально- методичної карти дисципліни (п. 7), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:*уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5 Орієнтовний перелік питань для контролю

- Сутність поняття «політична криза»
- Проблема розмежування споріднених понять: протиріччя, конфлікт, злам, розрив, ризик, зрив, руйнація
- Підстави для розрізнення системних та несистемних криз
- Типології антикризових технологій
- Суб'єкти кризового процесу
- Повноваження суб'єктів антикризового управління в органах представницької влади на різних рівнях публічного управління
- Об'єктивні та суб'єктивні причини складності діагностування політичних криз.
- Колізія розрізнення факторів, причин криз, їх передумов, симптомів, маркерів, моменту актуалізації.
- Концепція «чорних лебедів» Н.Н.Талеба
- Теорія «сірих носорогів» М.Вукер
- Проблема розрізнення індикаторів кризи (як чіткого передвісника входження політичної системи в кризовий процес), причин (джерел, підґрунтя) та симптомів як ознак кризовості.
- Деградація, руйнація, занепад як види системних політичних криз.
- Типологія несистемних криз: урядові; парламентські; конституційні та ін.
- Антикризовий менеджмент «сірих гібридних режимів»
- Типологія антикризових політичних технологій

- Сутність та технології антикризового управління
- Діагностика та зміст превентивного управління кризовим (латентним) процесом
- Технологічні засоби подолання актуалізованого кризового процесу
- Технології «гасіння» політичної кризи.
- Основні засади антикризових політичних технологій
- Масштаби антикризового менеджменту
- Моніторинг латентних кризових процесів
- Головні принципи організації процесу антикризового менеджменту.
- Основні функції антикризових технологій.
- Суб’єкти антикризових політичних технологій
- Уявлення про об’єкти та суб’єкти антикризових втручань у кризовий політичний процес
- Політична еліта (панівний клас, правлячий прошарок) як основний системний суб’єкт подолання кризовості
- Антикризовий менеджмент в тоталітарному режимі
- Авторитарний режим та засоби антикризового управління
- Продуктивність та ефективність поведінки суб’єктів антикризового управління в органах представницької демократії.
- Сучасна світова практика застосування антикризового управління.
- Етапи антикризового управління
- Передкризове діагностування.
- Антикризова діяльність в умовах загострення кризи.
- Управління процесами виходу з кризової ситуації.
- Стабілізація нестійких ситуацій (забезпечення керованості).
- Мінімізація втрат та втрачених можливостей.
- Творення алгоритму успішного подолання політичної кризи.
- Антикризовий менеджмент перехідних політичних систем
- Особливості появи поняття «Кризовий синдром модернізації».
- Специфіка кризового процесу перехідних суспільств.
- Множина взаємопов'язаних політичних криз: легітимності, ідентифікації, участі, поширення й перерозподілу.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	**90 – 100** балів	**Відмінно** – відмінний рівень знань/умінь/навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	**82-89** балів	**Дуже добре** – достатньо високий рівень знань/умінь/навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	**75-81** балів	**Добре** – в цілому добрий рівень знань/умінь/навичок з незначною кількістю помилок
D	**69-74** балів	**Задовільно –** посередній рівень знань/умінь/навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	**60-68** балів	**Достатньо** – мінімально можливий допустимий рівень знань/умінь/навичок
F, FX	**1-59** балів	**Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням** – досить низький рівень знань/умінь/навичок, що вимагає повторного проходження

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год., з них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 50 год., семестровий контроль – 30 год.

Семестр	**II семестр**							
Модулі (назви, бали)	**Змістовий модуль I** (59 балів)		**Змістовий модуль II** (59 балів)		**Змістовий модуль III** (59 бали)		**Змістовий модуль IV** (59 бали)	
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Лекції (теми, бали)	Т1 (1 бал)	Т2 (1 бал)	Т3 (1 бал)	Т4 (1 бал)	Т5 (1 бали)	Т6 (1 бал)	Т7 (1 бал)	Т8 (1 бали)
Семінарські заняття (теми, бали)+ відвідування семінарів	С1 (10+1 бали)	С2 (10+1 бали)	С3 (10+1 бали)	С4 (10+1 бали)	С5 (10+1 бали)	С6 (10+1 бали)	С7 (10+1 бали)	С8 (10+1 бали)
Самостійна робота	Самостійна робота до першого модулю (10 балів)		Самостійна робота до другого модулю (10 балів)		Самостійна робота до третього модулю (10 балів)		Самостійна робота до четвертого модулю (10 балів)	
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)		МКР 3 (25 балів)		МКР 4 (25 балів)	
Семестровий контроль	Іспит (0-40)							

8. Рекомендовані джерела

а) основні:

1. Пояркова Т.К. Антикризовий менеджмент в політиці. Навч.–мет. посібник для студентів. К. : Видавництво "Центр учбової літератури". 2024. 132 с. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/377020191_KIIVSKIJ_UNIVERSITET_IMENI_BORISA_GRINCENKA_ANTIKRIZOVIJ_M_E_N_E_D_Z_M_E_N_T_V_POLITICI_NAVCALNIJ_POSIBNIK_DLA_STUDENTIV_VISIH_NAVCALNIH_ZAKLADIV
2. Батракіна Є. Є. Криза «мозаїчного» мультикультуралізму та деліберативна модель демократії. Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. 2016. №3. С. 43-48.
3. Вонсович С. Г. Особливості транзиту в умовах кризовості політичної системи:теоретичний аспект. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2014. Т. 22, вип. 24(2). С. 207-213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2014_22_24%282%29_35
4. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 172 с.
5. Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико- бібліографічний аналіз. Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 49. С.344-353.
6. Забєліна І. О. Теорія кризи владних інститутів як складова кризи суспільства й управління. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. Вип. 4. С. 6064.
7. Кочубей Л.О. Політичні конфлікти в сучасній Україні: технології запобігання та специфіка перебігу. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. К., 2008. Вип. 41. (підсерія Курасівські читання). 267с.
8. Гусак О.П. Криза та кризовий менеджмент у сфері паблік рилешнз: конкретизація понять. Інформація і право. 2011. № 3(3). С. 124-127.
9. Куницька Г. Д. Теоретичні аспекти політичної кризи. Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. 2010. Вип. 4. С. 34-40.
10. Ставченко С. В. Криза як об'єкт політичного дослідження. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Філософія. Соціологія. Політологія. 2008. Вип. 17. С. 276282.
11. Пояркова Т., Плотницька І. Еволюція патрон- клієнтських стосунків у СРСР. Ідеологія і політика. №3(14). 2019. С. 11–20.
12. Почепцов Г.Г. Соціальний інжиніринг: соціо- і психотехніки управління великими масами людей. К.: Альтпрес, 2010. 254 с.

- ***б) додаткові:***

- Діяльність органів державної влади щодо ініціювання та запровадження антикризових програм. URL: http://xreferat.com/22/12183-1-d-yal-n-st- organ-v-derzhavno-vladi- shodo-n-c-yuvannya-ta-zaprovadzhennya- antikrizovih-program.html
- Антикризова політика в світі та Україні: порівняльна оцінка заходів та економічних ефектів. URL:http://www.ier.com.ua/files/Projects/Projects_2009/2009_19_Anticryzova%20politika/Project%20output/2009_19_ukr.pdf

- Пірен М. І. Основи конфліктології. К., 1997. 270 с. 4.
- Станкевич І. П. Політичний конфлікт та технологія його запобігання //Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка : Філософія. Політологія 1958. 2007. № 87-88. С. 70-73.

в) англомовні:

1. Allwood, C. The distinction between qualitative and quantitative research methods is problematic. Quality & Quantity. 2012. №46(5), 1417-1429. doi:10.100711135-011-9455-8
2. Alonso, A., & Mische, A.. June demonstrations in Brazil: repertoires of contention and government's response to protest. In From Contention to SocialChange. 2015. Pp. 1-37.
3. Amaral I., Zamora R., Grandío M. D. M., & Noguera J. M. Flows of communication and influentialsin Twitter: Acomparative approachbetween Portugal and Spainduring 2014European Elections.Observatorio (obs*). 2016. №10(2). Pp. 11-128.
4. Aminu D. Media, fake news and 2019 elections. The Guardian. 2018. URL: http://guardian.ng/ politics/media-fake-news-and- 2019-elections/
5. Andonie C., & Kuzmics C. Pre-election polls as strategic coordination devices. Journal of Economic Behavior & Organization. 2012. № 84(2). Pp. 681-700. doi:10.1016/j.jebo.2012.09.014
6. Andrews, N., & Ballhaus, R. Social-Media Posts Catch Up With PoliticalConsultants. Wall Street Journal. 2015, March 20. URL: http://www.wsj.com/articles/social-media-posts-catch-up-with-political- consultants-1426890482
7. Ansip A. Hate speech, populism and fake news on social media – towards anEU response. 2017. URL: http://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/ansip/announcements/stament-vice-president-ansip- europeanparliament-strasbourg-plenary-debate-hate-speech-populism_en
8. Antoniadis, K., Zafiropoulos, K., & Vrana, V. (2016). Community characteristics of Twitter followers in EU-countries governmental accounts.International Journal of Electronic Governance, 8(3), 283–302. doi:10.1504/IJEG.2016.081383
9. Bradshaw S. & Howard P. Troops, Trolls and Troublemakers: A global inventory of Organized Social Media Manipulation. Working paper 2017.12. Oxford University. URL: http://comprop.oii.ox.ac.uk/wp-content/ uploads/sites/89/2017/07/Troops- Trolls-and-Troublemakers.pdf
10. Cheng, J., Bernstein, M., Danescu-Niculescu-Mizil, C., & Leskovec, J.. Anyone can become a troll: Causes of trolling behaviorin online discussions.InProceedings of the 2017 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work and Social Computing (CSCW '17). 2017Pp.1217– 1230. New York, NY: ACM. 10.1145/2998181.2998213
11. Cunha E., Magno G., Caetano J., Teixeira D., & Almeida V. Fake news as we feel it: Perception and conceptualization of the term 'fake news' in the media. In International Conference on Social Informatics. 2018. Pp. 151-166.
12. Dalvit L., & Scarcelli C. M. The 5 Star Movement and the Promise ofeDemocracy in Italy. In J. Dee (Ed.), From Tahrir Square to Ferguson: social networks as facilitators of social movements. 2018. Pp. 231-251.
13. Fladmoe A., & Nadim M. Silenced by hate? Hate speech as a social boundary to free speech. In A. H. Midtbøen, K. Steen-Johnsen, &K. Thorbjørnsrud (Eds.), Boundary Struggles: Contestations of Free Speech in the Norwegian Public Sphere. Oslo, Norway: Cappelen Damm Akademisk. 2017. Pp. 45-75.
14. Flanagin A. & Metzger M. J. Digital Media and Perceptions of Source Credibility in Political Communication. In The Oxford Handbook of PoliticalCommunication. 2017. Pp. 1-15. Available at www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/ oxfordhb/9780199793471.001.0001/oxfordhb-9780199793471-e-65
15. Poiarkova T.K. (2014). Euromaidan is a Phase of Crisis Syndrome of Modernization

Intensification. Economic Annals-XXI. № 12 (1). С. 11-14.
16. Poiarkova T. (2022). “Others” in the Ukrainian Society as a Result of theModern Russian-Ukrainian War. European Journal of Sustainable Development, 11, 1, 20-30. https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/issue/view/46
17. Poyarkova T. (2013). Crisis syndrome of modernization: Ukrainian variant. Humanities and Social Sciences (dawna nazwa: Ekonomia i Nauki Humanistyczne). Warszawa, Vol. XVIII. № 20 (3), July– September. P. 137-151. http://doi.prz.edu.pl/pl/publ/einh/63
18. Poiarkova, T. (2022). Coronovirus Covid-19 Like a Trigger of Sovereignization. EJTS European Journal of Transformation Studies. Vol. 10,No. 2. P.59-75.
19. Poiarkova, T. (2023). “Russian World " as a political and cultural weapon ofmodern Russia. *Amazonia Investiga*, *12*(61), 69-79. https://doi.org/10.34069/AI/2023.61.01.8

9. Додаткові ресурси

9.1. Програмне забезпечення та Інтернет-ресурси:

1. Законодавство України. URL : http://www.rada.kiev.ua; http://www.nau.kiev.ua; http://www.ukrpravo.kiev. com;
2. http://www.politdumka.kiev.ua/ – політичне інтернет-видання Інституту посткомуністичного суспільства і журналу «Політична думка»
3. http://www.politik.org.ua/ – сайт Українського центру політичного менеджменту
4. http://www.icps.kiev.ua/ library – сайт міжнародного центру перспективних досліджень
5. http://www.ucipr.kiev.ua/ – сайт українського незалежного центру політичних досліджень
6. http://www.politics.ellib.org.ua/ – онлайн бібліотека з політології та політичних наук
7. http://www.ipsa-aisp.org/ – міжнародна асоціація політичної науки.
8. http://www.apsanet.org/ – американська асоціація політичної науки.
9. http://www.epsanet.org/ – європейська асоціація політичної науки
10. http://www.worldpolitics.org/ – політичний атлас сучасності

9.2. Електроні адреси науково-дослідних установ:

11. http://www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України
12. http://www.ipiend.gov.ua - Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН Україн
13. http://www.fpif.org – International Relations Center
14. http://www.aiia.asn.au – Australian Institute of International Affairs
15. http://www.brookings.edu – Brookings Institution
16. http://www.cceia.org/index.html – Carnegie Council on Ethics and International Affairs

17. http://cisac.stanford.edu – Centre for International Security and Cooperation
18. http://csis.org – Centre for Strategic and International Studies
19. http://www.fpa.org – Foreign Policy Association
20. http://www.iiss.org – International Institute for Strategic Studies
21. http://www.chathamhouse.org.uk – Royal Institute of International Affairs (Chatham House)
1. http://www.isn.ethz.ch – International Relations and Security Network
2. http://www.jiia.or.jp/en – Japan Institute of International Affairs
3. http://www.saiia.org.za – South African Institute of International Affairs
4. http://www.sipri.org – Swedish Institute of International Affairs
5. http://www.transnational.org – Transnational Foundation for Peace and Future Research
6. http://www.usip.org – United States Institute of Peace

9.3. Електроні адреси періодичних видань:

7. http://www.niss.gov.ua/catalogue/30/ – Науково-аналітичний збірник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Стратегічні пріоритети»
8. http://www.grani.org.ua – Науково-теоретичний і громадсько-політичний Альманах «Грані»
9. http://www.gileya.org – Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»
10. http://www.foreignaffairs.com – «Foreign Affairs» – the leading magazine for analysis and debate of foreign policy, economics and global affairs.
11. http://jia.sipa.columbia.edu – Journal of International Affairs
12. http://www.princeton.edu/jpia – Journal of Public and International Affairs
13. http://jwsr.ucr.edu/index.php – Journal of World Systems Research
14. http:gmbh.ewa.pub@gmail.com – European science review
15. http:gmbh.ewa.pub@gmail.com – Austrian Journal of Humanities and Social Sciences

9.4. Електронні адреси міжнародних рейтингових агентств:

16.http://www.bloomberg.com – Офіційне Інтернет- представництво міжнародного рейтингового агентства Bloomberg
17.http://www.fitchratings.com – Офіційне Інтернет-представництво міжнародного рейтингового агентства Fitch
18.http://www.standardandpoors.com– Офіційне Інтернет-представництво міжнародного рейтингового агентства Standard & Poor's

9.5. Методичне забезпечення

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

1. Антикризовий менеджмент в політиці: робоча навчальна програма / укл. Пояркова Т.К. Київ : Вид-во «Університет» КСУімені Бориса Грінченка, 2024.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації з курсу.
4. Плани семінарських занять та завдання для самоконтролю.
5. Роздатковий матеріал у вигляді таблиць, схем, діаграм і графіків.
6. Тексти праць мислителів попередніх поколінь та сучасників, законодавчо-нормативні акти, статистичні дані (наявні у читальній залі та у електронному варіанті).
7. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма

тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

8. Перелік тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
9. Презентації.
10. Нормативні акти України, РЄ, ЄС, ООН.

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).